

JUDr. Kamil Nedvědický
Ústav pro studium totalitních režimů
Policejní akademie České republiky v Praze
student doktorského studijního programu

Trestná činnost z pohledu institutu mezinárodní ochrany

Úvod

Řízení ve věci mezinárodní ochrany (dále též „řízení ve věci MO“ či „azylové řízení“) je správním řízením, v němž se na území České republiky („ČR“) rozhoduje o žádosti cizince o udělení mezinárodní ochrany dále jen „MO“, tj. azylu a doplňkové ochrany ve smyslu zákona o azylu.¹ Azyl a uprchlictví lze označit za tematiku, jejíž minulost není možno přesně ohraničit, neboť jde o problematiku dohledatelnou i v těch nejstarších historicky doložitelných dobách. Stejně tak se dá hovořit o aspektu národním, mezinárodním či nadnárodním. Vývoj v této oblasti je až do konce 20. a počátku 21. století poměrně statický, větší dynamiku získává až v rámci postupného přesunu z oblasti výlučné pravomoci jednotlivých státních útvarů do sféry lidskoprávní a stejně tak vzhledem k tlaku na oslabování národních autorit ve prospěch mezinárodních či nadnárodních soudních institucí či potenciálně i nově formulovaných rozhodovacích mechanismů.²

Kořeny vnitrostátní úpravy azylu jsou pevně zakotveny v mezinárodním právu.³ Již Všeobecná deklarace lidských práv, přijatá Valným shromážděním OSN dne 10. 12. 1948 formou rezoluce č. 217/III., vymezila právo azylu v čl. 14: „Každý má právo vyhledat si před pronásledováním útočiště v jiných zemích a požívat tam azylu (odst. 1).“ V odst. 2 se nachází pro účely tohoto příspěvku zásadní ustanovení, že: „Toto právo nelze uplatnit v případě stíhání skutečně odůvodněného nepolitickými zločiny nebo činy, které jsou v rozporu s cíli a zásadami Spojených národů.“

Dalším klíčovým pramenem je Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. 7. 1951, ve znění Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků ze dne 31. 1. 1967 (v ČR vyhlášena pod č. 208/1993 Sb.), dále jen „Ženevská úmluva“,

¹ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů („zákon o azylu“).

² Podrobněji k vývoji azylu viz ČEPELKA, Čestmír; JÍLEK, Dalibor a Pavel ŠTURMA. *Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu*. Brno: PF MU, 1997. ISBN 80-210-1493-8. K českému prostředí LOJEK, Antonín: *Azyl (do roku 1848)*. NEDVĚDICKÝ, Kamil: *Azyl (od roku 1848)*. Oba texty In SCHELLE, Karel; TAUCHEN, Jaromír (eds.): *Encyklopedie českých právních dějin*. I. svazek A-Č, Plzeň: Aleš Čeněk, Ostrava: KEY Publishing, 2015, s. 320-335. ISBN 978-80-7380-562-3. K postupnému úsilí o přesun rozhodovacích pravomocí srov. NEDVĚDICKÝ, Kamil. Kdo má rozhodovat ve věcech uprchlíků a pobytu cizinců – národní suverén, nebo nadnárodní entita? In: GERLOCH, Aleš; KRZYŽANKOVÁ, ŽÁK, Katarzyna. (eds.): *Právo v měnícím se světě*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s. 513-527. ISBN 978-80-7380-828-0.

³ Blíže HATHAWAY, James C. *The Rights of Refugees Under International Law. Second Edition*. Cambridge University Press, 2021. ISBN 9781108863537.

dle níž se za uprchlíka pokládá pouze ten, kdo naplňuje tzv. 5 konvenčních důvodů (Čl. 1 A Ženevské úmluvy) – tedy má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních, nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám, nebo i pro zastávání určitých politických názorů. Přistoupení ČR k EU v roce 2004 pak znamenalo nezbytnost implementace směrnic, jako jsou směrnice Rady 2004/83/ES, ze dne 29. dubna 2004, o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, které z jiných důvodů potřebují mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany, dále pak směrnice Rady 2005/85/ES, ze dne 1. prosince 2005, o minimálních normách pro řízení v členských státech a o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka.

V rámci vytváření **Společného evropského azylového systému (SEAS)** Listina základních práv EU, která se stala prostřednictvím Lisabonské smlouvy součástí primárního práva EU ve svém ustanovení **čl. 18** nazvaném „právo na azyl“ konstatovala, že: *„Právo na azyl je zaručeno ve shodě s právními předpisy Ženevské úmluvy z 28. července 1951 a protokolu z 31. ledna 1967 vztahujících se k postavení uprchlíka a v souladu se zakládající smlouvou o Evropském společenství“*. Do českého právního řádu musely následně být transponovány **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU** ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany („kvalifikační směrnice“), **směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2013/32/EU** o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění) či **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU**, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepracované znění). Tzv. **Dublinský systém** upravující povinnost žádat o mezinárodní ochranu v první zemi EU a vytvářející k tomu i pravidla a postupy upravilo bezprostředně závazné nařízení, a to aktuálně **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 604/2013**, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (**nařízení Dublin III.**).¹

V českém národním rámci se azylová problematika nachází v ústavním zakotvení v **čl. 43 Listiny základních práv a svobod** (usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky), dle něhož Česká republika (s ohledem na ústavní zákon č. 4/1993 Sb. o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní republiky): *„poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami“*. Předpisem, upravujícím azylové řízení pak je zákon o azylu, který je doplněn u cizinců, kteří nežadají o mezinárodní ochranu, zákonem **č. 326/1999 Sb.**, o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (**zákon o pobytu**

---

¹ Dále viz HAILBRONNER, Kay & Daniel THYM. *EU Immigration and Asylum Law. A Commentary*. C. H. BECK, HART, 2015. ISBN 9781849468619.

cizinců). Soudní přezkum v rámci nutnosti zajištění nezávislé „druhé instance“, se řídí zákonem č. 150/2002 Sb., **soudní řád správní**.

V tomto příspěvku bude analyzován vliv trestné činnosti žadatele na řízení o MO a trestné činnosti azylanta (či osoby požívající doplňkové ochrany) na jejich udělení statusu azylanta či osoby požívající doplňkové ochrany. V textu článku budu upozorňovat nejenom na právní vymezení a zkoumat zásadní dopady soudní judikatury v této oblasti. Pozornost věnuji též prokázání výzkumné hypotézy o trendu neustále se rozšiřujícího výkladu ve prospěch pachatelů trestné činnosti, kteří jsou subjektem azylového řízení, neboť jimi páchaná trestná činnost musí být zvlášť závažná, aby měla dopady na jejich postavení v řízení o MO. Definice zvlášť závažné trestné činnosti však je variabilní a prostřednictvím analýzy dokumentů (rozsudků soudů) a jejich obsahového vývoje v čase bych rád doložil, že se požadavky na závažnost trestné činnosti páchané žadateli o MO či poživateli MO stále zvyšují a stejně tak tlak na zásadní zohlednění jiných aspektů, považovaných za důležitější, než je samotná trestná činnost zkoumané skupiny osob (např. existenci rodinných vazeb).

Cílem článku je popsat ucelený celek problematiky a provést komparaci i s „blízkou“ oblastí povolení trvalého pobytu cizinců, kde lze dohledat obdobný vývoj. Dalším cílem, který bude naplněn v závěru článku, je nástin diskuze o úpravě de lege ferenda jak ve vztahu ke kriminogenním aspektům zkoumané matérie, tak i k řešením zaměřeným ad personam cizinců, kteří jsou žadateli o MO či poživateli MO, a u nichž by mělo dojít k dosažení větší rovnováhy mezi prvky ochrany jejich práv, prevence páchaní trestné činnosti a represe v případě porušení právem chráněných zájmů z jejich strany.

Mezinárodní ochrana a vyloučení z ní následkem páchaní trestné činnosti

Jak již bylo uvedeno, v rámci mezinárodního, unijního a ústavního rámce existuje institut azylu na území ČR, a to ve formě tzv. mezinárodní ochrany.¹ Úpravu nalezneme v zákoně o azylu, kde jsou jednotlivé typy mezinárodní ochrany definovány v ustanoveních § 12 až § 14b. Ochrana poskytovaná formou azylu může mít podobu azylu z důvodu pronásledování či odůvodněného strachu z pronásledování (§ 12), azylu za účelem sloučení rodiny (§ 13), ryze národního humanitárního azylu (§ 14).² Doplňková ochrana je upravena v § 14a cit. zákona jako

¹ Pojem „mezinárodní ochrana“ či anglicky „international protection“, může vyvolávat terminologické nejasnosti, zda se nejedná o status mezinárodněprávního charakteru, přestože jej uděluje národní státní orgán. Současný vývoj práva EU v této oblasti vede sice ke stírání rozdílů mezi jednotlivými členskými státy při rozhodování o statusu azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany, navíc postavení dlouhodobě pobývajícím rezidentem může v jiné zemi získat uznání uprchlíka a dokonce i žadatel o mezinárodní ochranu z jiného členského státu EU – čl. 3 odst. 2 písm. d) Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. 11. 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícím rezidenty, avšak o poskytnutí mezinárodní ochrany stále rozhodují jednotlivé státy a existují národní odlišnosti typu humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu v ČR, který je co do rozsahu práv zcela srovnatelný s azylem dle § 12 a § 13.

² K humanitárnímu azylu srov. NEDVĚDICKÝ, Kamil: *Zvláštního zřetele hodný důvod dle § 14 zákona o azylu*. ASPI. Modul LITERATURA, IČ: LIT28739CZ ze dne 9. 8. 2007.

nástroj ochrany před hrozcí vážnou újmu v zemi původu či ve státě, vůči němuž je žadatel posuzován a v § 14b, kde nalezneme úpravu doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny. Tento institut, vycházející z práva EU, má oproti azylu poněkud odlišnou pozici a časovou omezenost, zajišťuje ale dodržení zásady nenavracení („non-refoulement“) ve smyslu čl. 33 Úmluvy.¹ Obě formy mezinárodní ochrany může obdržet toliko cizinec, a to jak státní příslušník jiného státu, tak i apatrida neboli bezdomovec ve smyslu mezinárodního práva, tedy osoba bez státní příslušnosti.²

V citované Všeobecné deklaraci lidských práv se v čl. 14 odst. 2 nachází omezení přístupu k azylové ochraně u osob, které se prokazatelně dopustily nepolitických zločinů nebo činů, které jsou v rozporu s cíli a zásadami Spojených národů. Ženevská úmluva pak obsahuje čl. 1F, nazývaný „**vylučující klauzule**“.³ Tato vylučující klauzule stanoví, že se ustanovení Ženevské úmluvy nevztahuje: „Na žádnou osobu, o níž jsou vážné důvody se domnívat, že a) se dopustila zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti, ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech; b) se dopustila vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než jí bylo povoleno se tam usadit jako uprchlík; c) je vinna činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Spojených národů“.

Pokud zaměříme svoji pozornost na úpravu pod písm. b), shledáme, že právě toto ustanovení řeší situaci, kdy se azylové ochrany dovolává pachatel trestného činu (zločinu). S ohledem na dobu schválení Ženevské úmluvy je pochopitelné, že motivace k jejímu přijetí měla tak říkajíc retrospektivní charakter. Pachatelé zločinů v době II. světové války, kteří splňovali podmínky pro poskytnutí postavení uprchlíka, mohli být z ochrany vyloučeni, s ohledem na závažné zločiny, jichž se dopustili. Konstatovat se tedy dalo, že si takovou ochranu nezasluhují. Běh času ale vedl k poměrně restriktivnějšímu výkladu předmětného ustanovení, a to i v materiálech Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky („UNHCR“), které sice nejsou právně závazné, ale fungují jako metodický podklad při rozhodování správních a soudních autorit ve věci azylu.⁴

Vyloučení z ochrany, sloužící k zabránění případů, kdy se pachatelé trestné činnosti uchylují před trestem do jiných států a požívají v nich ochranu, se postupně začíná omezovat na případy závažnější kriminality. Výklady pojmů a přístup jednotlivých států se poměrně značně liší a stejně tak není vždy zřejmý vztah mezi

---

¹ K rozdílu mezi azylem a doplňkovou ochranou viz BATTJES, Hemme: *European Asylum Law and International Law*. Martinus Nijhoff Publishers. Leiden 2006, s. 219-275. ISBN 9789004150874.

² Posuzováním mezinárodní ochrany u apatridů se zabývají rozsudky Nejvyššího správního soudu (NSS), např. rozsudek NSS č. j. 6 Azs 80/2006-64 ze dne 10. 1. 2007 či rozsudek NSS č. j. 6 Azs 258/2019-31 ze dne 26. 3. 2020.

³ Podrobně k aspektům této problematiky: RIKHOF, Joseph: *The Criminal Refugee: The Treatment of Asylum Seekers with a Criminal Background in International and Domestic Law*. Human Rights Series Vol. 3. Republic of Letters Publishing, Dordrecht 2012. ISBN 9789089791122.

⁴ K čl. 1 F se jedná o UNHCR: *Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1 F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees*. 2003. Dostupné na: <http://www.refworld.org/docid/3f5857d24.html>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

aplikací zkoumaného ustanovení a extradičním právem.¹ Ustanovení čl. 33 Ženevské úmluvy zakotvuje klíčové pravidlo uprchlického práva („**non-refoulement**“), když ve svém odst. 1 stanoví: „*Žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice země, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení*“. V odst. 2 pak ve vztahu k páčání trestné činnosti konstatuje: „*Výhody tohoto ustanovení však nemohou být požadovány uprchlíkem, který z vážných důvodů může být považován za nebezpečného v zemi, ve které se nachází, nebo který poté, co byl usvědčen konečným rozsudkem ze zvláště těžkého trestného činu, představuje nebezpečí pro společnost této země*“. Čl. 1 písm. c) Ženevské úmluvy obsahuje úpravu odnětí postavení uprchlíka (**tzv. cesační klauzule**).

Právo EU, v dané oblasti fakticky ustanovení mezinárodního práva přejímá, a to v **čl. 12 odst. 2** kvalifikační směrnice. **Čl. 14** pak zakotvuje oprávnění členského státu z důvodů dle čl. 12 odejmout, ukončit nebo zamítnout prodloužení postavení uprchlíka, specificky v čl. 14 odst. 4 písm. a) pokud existují dostatečné důvody k tomu, aby byl dotčený cizinec považován za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází. Podle čl. 14 odst. 4 písm. b) lze takto postupovat, pokud jako: „*osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu*“.² **Čl. 17** kvalifikační směrnice pak upravuje vyloučení z doplňkové ochrany, když, kromě již uvedeného, stanoví exkluzi z doplňkové ochrany u těch, kdo se dopustili vážného zločinu (čl. 17 odst. 1 písm. b) či představují nebezpečí pro společnost nebo pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází (čl. 17 odst. 1 písm. d).

Otázkou, která je nasnadě, musí být definice pojmů, především, co se rozumí používanými slovy a slovními spojeními „zločin“, „zvláště těžkého či zvlášť závažného trestného činu“. Bez problémů ale není ani výklad „nebezpečí pro společnost nebo pro bezpečnost“. Pro správné posouzení všech právem upravených pravidel v rámci správního a soudního řízení je nezbytné vyložit obsah těch normativních termínů, které mezinárodní, nadnárodní a národní zákonodárce vtělil do právních předpisů. Tím spíše, pokud neexistuje uznávaný výklad napříč státy, ale každá jednotlivá země může postupovat podle svého právního řádu a výkladových pravidel. V takovém případě je nutno hledat alespoň minimální společnou shodu, aby nedošlo k nežádoucímu odlišnému přístupu při aplikaci stejných pojmů. Uprchlické právo pokládá za zločiny, zvláště těžké či zvlášť závažné trestné činy pouze taková jednání, která mají velmi výrazný dopad a vysokou míru trestní postížitelnosti, jsou tedy „dostatečně závažné“.³

¹ Podrobněji JANKŮ, Linda. *Aktuální problémy azylového a cizineckého práva – VIII. Výklad a aplikace vylučující klauzule dle čl. 1Fb) Úmluvy o právním postavení uprchlíků: vybrané otázky*. Knihy VOP – Archiv knih VOP, 2016, s. 177 a násl.

² Čl. 14 odst. 4–6 nepovažuje Soudní dvůr EU za odporující Ženevské úmluvě a neshledal rovněž skutečnost, ohrožující platnost těchto ustanovení z hlediska čl. 78 odst. 1 Smlouvy o fungování EU a čl. 18 Listiny základních práv EU. Viz rozsudek Velkého senátu Soudního dvora EU ze dne 14. 5. 2019 ve spojených věcech M v. Ministerstvo vnitra ČR, X a X v. Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (C-391/16, C-77/17 a C-78/17).

³ European Asylum Support Office: *EASO Practical Guide: Exclusion*. EASO Practical Guides Series. 2017, s. 43. ISBN 978-92-9494-275-3.

Pokud se na uvedené podíváme pohledem kriminologie, jako vědy o kriminalitě, zločinech a zločinnosti,¹ zjistíme, že se tyto dva vědní obory ve svých definicích zcela nepřekrývají. Např. juristické pojetí kriminologie vychází z vůle zákonodárce a za zločiny a zvláště závažné zločiny považuje toliko ty, které tak v trestněprávních předpisech označí zákonodárce.² Je tudíž zřejmé, že standard posuzování obdobných případů v jednotlivých státech by mohl být a skutečně také je odlišný. Dle doporučení UNHCR by se tedy mělo při posuzování závažnosti páchané obecné, nepolitické kriminality, jako důvodu k vyloučení z mezinárodní ochrany, postupovat tak, že zločiny, které budou zohledněny při rozhodování o vyloučení z mezinárodní ochrany, mají splňovat definici „vysokého stupně závažnosti“.³

Český trestní zákoník⁴ ve svém § 14 odst. 3 popisuje zločiny jako všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny, zvláště závažné zločiny pak jsou ty: „úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let“. Neshoda v definici zvláště těžkých či závažných trestných činů v mezinárodní komparaci může přinést nežádoucí rozdílný přístup, přičemž vynikne, jak si ukážeme dále, role judikatury mezinárodních a nadnárodních soudních instancí, která by měla mít sjednocující charakter a zajistit, že výklad ustanovení mezinárodního práva a práva EU bude ve všech dotčených státech obdobný.

Problematické pro účely praktické aplikace by naopak neměly být zločiny proti míru, válečné zločiny nebo zločiny proti lidskosti, ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech. Zde se nepochybně jedná o definice dohledatelné v dokumentech mezinárodního práva, zakotvené v příslušných ratifikovaných mezinárodních paktech.⁵ Ani činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíly Spojených národů nemají potenciál vyvolat zásadní rozpor, neboť je zřejmé, že se jedná o ustanovení především preambule Charty OSN a čl. 1 a 2 Charty OSN, což konstatovaly i příslušné soudní autority.⁶ V konkrétních případech ale i zde je soudy požadován vysoký důkazní standard, kvalitní vedení pohovoru s žadatelem o MO a přesná definice toho, které činy spadají pod činy v rozporu se zásadami a cíli OSN.⁷

---

¹ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al: *Kriminologie. 5. aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer 2019, s. 7.

² Tamtéž.

³ UNHCR. *UNHCR public statement in relation to cases Bundesrepublik Deutschland v. B. and D. pending before the Court of Justice of the European Union* [online]. 2009, s. 8. Dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/4a5de2992.html>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵ Definici zločinů proti míru, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti nalezneme přehledně v čl. 6-8 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, ze dne 17. 7. 1998, ve znění změn ze dne 10. 6. 2010, 14. 12. 2017 a 6. 12. 2019. V českých poměrech vyložil předmětnou problematiku s ohledem na mezinárodní právo a právo EU NSS ve svém rozsudku č. j. 6 Azs 40/2010-70 ze dne 29. 3. 2011.

⁶ Srov. rozsudek Mezinárodního soudního dvora ve věci United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran, United States of America v. Iran, ze dne 24. 5. 1980 nebo k trestní odpovědnosti konkrétního jedince rozsudek Soudního dvora EU ze dne 9. 11. 2010 ve věci Spolková republika Německo proti B a D. (C-57/09, C-101/09).

⁷ Rozsudek NSS č. j. 6 Azs 40/2010-70 ze dne 29. 3. 2011.

U vážných nepolitických zločinů či závažných trestných činů z oblasti obecné kriminality, která nás zajímá nejvíce, je situace komplikovanější a musí být aplikovány standardy nejenom vysoké závažnosti a vyloučení politického aspektu spáchaného trestného činu, ale také platí důkazní standard „**vážných důvodů se domnívat**“ a dodržení srovnatelných mezinárodních přístupů při posuzování kriminálního chování vysoké míry závažnosti a stejně tak ryze obecně kriminálního nepolitického charakteru páchané trestné činnosti. Pro příklad, o jaké činy se jedná, lze nahlédnout do výkladové příručky UNHCR, v níž jsou ilustrativně uvedeny natolik závažné trestné činy převážně násilného charakteru či vysoké společenské závažnosti typu vraždy, přičemž drobná kriminalita jako jsou různé druhy krádeží, sama o sobě k vyloučení z mezinárodní ochrany nepostačuje. Důležité je rovněž hledisko hrozícího trestu, který by u trestných činů, svědčících vyloučení z mezinárodní ochrany, měl být přísnější než u jiných trestných činů s ne tak zásadními společenskými dopady.¹

Samostatnou kapitolou je aplikování vyloučení z mezinárodní ochrany u osob, které jsou podezřelé z aktivní účasti na terorismu či z podpory teroristických aktů.² Rovněž rozsáhlá problematika extradičního řízení a jeho vztahu k řízení ve věci MO není předmětem této studie, navíc se autor tohoto textu přiklání k tezi, že se jedná o jinou oblast, která se sice s řízením o MO prolíná a vzájemně ovlivňuje, avšak jde o odlišnou tematiku se svojí vlastní strukturou a smyslem.³ Úprava v mezinárodním právu a právu EU a stejně tak rozhodovací praxe příslušných soudních instancí vymezuje sice ne úplně ohraničený, ale přesto poměrně jasný systém vyloučení z mezinárodní ochrany. Je proto namístě zabývat se tím, jaká je národní právní úprava.

Právní úprava ČR

Vymezení aplikace vylučující klauzule a stejně tak cesační klauzule v národním právním rámci nalezneme v **zákoně o azylu**, přičemž samozřejmě je, že tato legislativa musí být v souladu s mezinárodními závazky ČR a taktéž eurokonformní.⁴ V **§ 15** zákona o azylu jsou upraveny důvody vylučující udělení mezinárodní ochrany. Kromě převzetí důvodů vyloučení udělení MO žadateli v případě důvodného podezření ze spáchání trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů, činů v rozporu se

¹ UNHCR. *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under The 1951 Convention and The 1967 Protocol Relating to The Status of Refugees*. Reissued, Geneva, February 2019, s. 36. Dostupné na: <https://www.unhcr.org/publications/legal/5ddfcdc47/handbook-procedures-criteria-determining-refugee-status-under-1951-convention.html>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

² JANKŮ, Linda. Vyloučení osob podezřelých z terorismu z postavení uprchlíka: Sjednocený výklad Soudního dvora EU a jeho aplikace členskými státy. *Jurisprudence*. 2014, č. 1, s. 21 a násl.

³ S ohledem na zásadu non-refoulement a specifičnost řízení o udělení MO konstatovalo plénum Ústavního soudu ČR („ÚS“) ve stanovisku Pl. ÚS-st. 37/13 ze dne 13. 8. 2013 faktickou přednost MO před extradicí, kdy se v řízení o udělení MO nemusí přihlížet k extradičnímu řízení a je možno věc posuzovat samostatně, v rámci extradičního řízení ale je nezbytné zohlednit výsledek řízení o udělení MO, včetně následného soudního přezkumu.

⁴ Srov. čl. 1 odst. 2, čl. 10 a čl. 10a ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

zásadami a cíli OSN, je v **§ 15 odst. 1 písm. b)** implementován dopad páčání trestné činnosti na řízení o MO. Azyl tak nelze udělit cizinci v případě důvodného podezření, že se: „*dopustil před vydáním rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany vážného nepolitického zločinu nebo zvláště krutého činu, i když byl údajně spáchán s politickým cílem mimo území...*“. Ustanovení **§ 15a cit. zákona ve svém odst. 1 písm. b) a d)** vylučuje z doplňkové ochrany ty, u nichž existuje důvodné podezření, že jsou pachateli vážných zločinů, anebo představují nebezpečí pro společnost či pro bezpečnost státu.

Podle odst. 2 se uvedené ustanovení použije i na toho, kdo k takovému postupu podněcuje či se na něm účastní a podle § 15a odst. 3: „*doplňkovou ochranu dále nelze udělit cizinci, který se mimo území dopustil jednoho či několika trestných činů odlišných od trestných činů uvedených v odstavci 1, opustil-li stát, jehož je státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát jejího posledního trvalého bydliště pouze s cílem vyhnout se trestnímu stíhání za ně, za předpokladu, že jde o skutky, za něž by bylo možno v České republice uložit trest odnětí svobody*“. Odnímání již přiznaného azylu a doplňkové ochrany nalezneme v ustanovení **§ 17 a § 17a** zákona o azylu (zánik azylu dle ustanovení § 18 cit. zákona se námi zkoumané problematiky netýká). Podle § 17 odst. 1 písm. h) se azyl odejme, jestliže azylant měl být nebo je vyloučen z možnosti udělit azyl z důvodů podle § 15. Ustanovení § 17 odst. 1 písm. i) cílí na azylanta, u nějž existují oprávněné důvody považovat jej za nebezpečí pro bezpečnost státu. Znění § 17 odst. 1 písm. j) konstatuje odejmutí azylu u takové osoby, jež byla pravomocně odsouzena za zvláště závažný zločin a představuje tak nebezpečí pro společnost.

V ustanovení § 17a cit. zákona jsou modifikovaná ustanovení pro případ odnímání doplňkové ochrany. V odst. 1 pod písm. b) tak analogické ustanovení o odejmutí doplňkové ochrany v případě, že osoba požívající doplňkové ochrany měla být či je vyloučena z možnosti doplňkovou ochranu udělit z důvodů uvedených v § 15a. Dle odst. 1 písm. c) její nesprávné uvedení nebo opomenutí určitých skutečností, včetně použití padělaných či pozměněných dokumentů bylo rozhodující pro udělení doplňkové ochrany. Ustanovení § 17a odst. 1 písm. d) jako důvod odejmutí doplňkové ochrany upravuje situaci, kdy: „*osoba požívající doplňkové ochrany se dopustila zvláště závažného zločinu*“. Podle § 11 odst. 1 zákona o azylu se řízení o odnětí azylu a doplňkové ochrany zahajuje z moci úřední, tedy z podnětu ministerstva, na kterém vázne v tomto typu řízení povinnost důkazní.

Dotčená osoba, jejíž jednání je zkoumáno, zda není důvodem k odnětí mezinárodní ochrany, má právo podat proti správnímu rozhodnutí žalobu, která má ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 zákona o azylu ze zákona odkladný účinek. Je tudíž zajištěn přezkum soustavou nezávislých soudů a nehrozí bezprostřední následky typu realizovaného vyhoštění cizince. Cíl úpravy je zřejmý. Azyl ani doplňková ochrana by neměly svědčit tomu, kdo jich nezasluhuje s ohledem na své chování v rozporu s právem chráněnými zájmy. Stále ale platí zásada, že ani po odnětí MO není možno vystavit cizince nebezpečí vážné újmy v případě návratu do země původu, posuzování dodržení zásady non-refoulement se ale přesunuje do řízení obecně cizineckého, tedy podle zákona o pobytu cizinců, případně dle

trestního zákona.¹ Rozdíl mezi důkazním standardem v trestním řízení a v řízení o udělení MO je v tom, že v trestním řízení se vyžaduje vyšší standard zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, zatímco v řízení ve smyslu ustanovení § 15 a § 15a postačí existence důvodného podezření. I v takovém případě je ale nezbytné vycházet z jasných, přesvědčivých a věrohodných důkazů.²

Trestná činnost žadatelů o MO a poživatelů MO

Cizinci, pobývající na území ČR a stejně tak imigranti, vstupující do ČR, jsou samozřejmě skupinou, které se nevyhýbá páčání trestné činnosti, a to jak z pohledu toho, že s migrací jsou často spojeny nezákonné postupy a cizinci se nacházejí v roli obětí, tak vzhledem k páčání různorodé trestné činnosti samotnými migranty vstupujícími na území ČR či cizinci legálně nebo nelegálně se v ČR zdržujícími. Z kriminologického pohledu se mohou rozdělovat do několika skupin – např. cizince, kteří trvale či dlouhodobě žijí na území ČR (mezi ně patří rovněž azylanti a s ohledem na časové omezení trvání statusu i osoby požívající doplňkové ochrany), osoby, jež přicestovaly na území ČR s cílem zde spáchat trestnou činnost a ilegální imigranti.³ Míra kriminality mezi cizinci je dle statistických dat procentuálně poněkud větší než u občanů ČR, není ale obecně řečeno natolik závažná jako u občanů ČR a má svá specifika. Např. pozměňování a padělání dokumentů, obchodování s lidmi nebo organizování a umožnění nedovoleného překročení státních hranic je možno označit za typickou trestnou činnost páchanou cizinci, za niž jsou také českou justicí nejčastěji odsuzováni.⁴

Trestná činnost žadatelů o udělení MO a poživatelů obou typů MO se samostatně nesleduje, avšak minimálně u žadatelů je jedním z podpůrných vodítek, že se tomu tak děje, místo podání žádosti, kterým může být i vězení. V roce 2020 z věznic podalo žádost o udělení MO 24 žadatelů.⁵ Výzkumy potvrdily, že podíl cizinců ze třetích zemí na trestné činnosti je stabilní a jedná se v řadě případů o specifickou kriminalitu. Rizika nezvládnuté integrace migrantů ale mohou vést k nárůstu kriminality, vzniku a nárůstu střetů mezi majoritou a minoritami a zvýšením frekvence tzv. zločinů z nenávisťi.⁶ Stejně tak se v řadě zemí, zatím naštěstí nikoliv na území ČR, vyskytují případy teroristických útoků motivovaných často extrémně náboženskou radikalizací a spáchaných či připravovaných imigranty nebo dokonce azylanty, případně žadateli o MO.

¹ Odkazují v této souvislosti na § 179 zákona o pobytu cizinců a § 80 odst. 3 písm. d) trestního zákona.

² Viz rozsudek NSS č. j. 4 Azs 60/2007-136 ze dne 31. 3. 2011.

³ KUCHTA, Josef; VÁLKOVÁ, Helena a kolektiv: *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. BECK, 2005, s. 300. ISBN 80-7179-813-4.

⁴ FILIPEC, Ondřej. Kriminalita cizinců v ČR. In: ZÁMEK, David, FIRSTOVÁ, Jana, VÁLKOVÁ, Helena a kolektiv: *Quo Vadis, bezpečnost měst a obcí v ČR II.?* Praha: Institut pro veřejnou správu, Vysoká škola podnikání a práva, 2019, s. 36-37. ISBN 978-80-86976-51-8.

⁵ *Souhrnná zpráva o mezinárodní ochraně za rok 2020*. Dostupné na: <https://mvcr.cz/clanek/souhrnna-zprava-o-mezinarodni-ochrane-za-rok-2020.aspx>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

⁶ SCHEINOST, Miroslav; CEJP, Martin; POJMAN, Petr a Tomáš DIVIÁK. *Trendy vývoje organizovaného zločinu a jeho vybraných forem*. Praha: IKSP, Ediční řada Studie, 2018, s. 84-85.

S tím souvisí i vliv vstřícné azylové politiky a výrazného sociálního zabezpečení žadatelů o MO na azylovou turistiku, tedy cílení migrantů, plánujících podat žádost o MO, do určitých států. S ohledem na situaci Německa či Švédska lze říci, že, ač časově omezená, tak vstřícná azylová politika, nekompatibilní dokonce se závazky z unijního práva (tzv. Nařízení Dublin III.), se stala významným kriminogenním faktorem. Analytický pohled na naši národní realitu ale ukazuje poněkud jiná statistická data. Počty stíhaných a odsouzených cizinců jsou v ČR více méně konstantní a dokonce nedošlo ani k řetězovému navýšení v době tzv. uprchlické krize či migrační vlny, tj. v roce 2015.¹ Aktuálně se ve výkonu trestu odnětí svobody nachází 1 409 cizinců.² Podrobný popis konkrétní trestné činnosti cizinců, mezi něž jsou zařazeni taktéž žadatelé o udělení MO a azylanti či osoby požívající doplňkové ochrany, včetně porovnávání s počtem cizinců v populaci ČR, a to v kontextu řady let před vypuknutím pandemie koronaviru, která statistická data nepochybně silně zasáhla, nalezneme v policejních či vězeňských statistikách, statistikách Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti či Českého statistického úřadu.³ Čísla za rok 2020 pak potvrzují, že opatření proti šíření koronaviru ovlivnila i nápad trestné činnosti cizinců, včetně žadatelů o MO.⁴ Jaké jsou případy vyloučení z MO či odnětí azylu nebo doplňkové ochrany bude nejlépe demonstrovat na konkrétních příkladech.

Aplikační praxe a vliv judikatury

Vyloučení z MO a odnětí MO je praktickým nástrojem umožňujícím zohlednit chování žadatele, které je v rozporu s platným trestním právem. Nejprve se budu věnovat vyloučení z MO a posléze přistoupím k problematice odnětí MO. Vyloučení z MO vychází z principů uprchlického práva, kdy mohou být z postavení uprchlíka vyloučeny osoby, chovající se způsobem, kvůli němuž nejsou hodny poskytnutí ochrany ze strany přijímacího státu. Do aplikační praxe výrazně zasáhla judikatura soudů, nastavující pravidla postupu příslušných správních orgánů a, jak budu dále demonstrovat, výrazně ovlivňující výklad trestné činnosti, již je možno použít jako důvod odepření či odebrání MO. Právě prostřednictvím dopadů rozsudků soudních instancí na samotné řízení o vyloučení z MO či jeho odnětí je možno spatřit trend stále striktnějšího výkladu vzhledem k závažnosti trestné činnosti páchané žadatelem o MO a poživateli MO.

Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“) k vyloučení z azylu ve svém **rozsudku ze dne 9. 11. 2010 ve věci Spolková republika Německo proti B. a D. (C-57/09, C-101/09)** konstatoval, vzhledem k čl. 12 kvalifikační směrnice a čl. 1Fb Ženevské úmluvy, že: *„je třeba zdůraznit, že důvody vyloučení, o něž se jedná, byly zavedeny za účelem vyloučit z postavení uprchlíka osoby, považované za nehodné ochrany, která je s tímto postavením spojena, a zabránit, aby přiznání tohoto*

---

¹ *Cizinci v České republice*. 2016, Český statistický úřad, s. 165-180. ISBN 978-80-250-2725-7.

² Dostupné na: <https://www.vscr.cz>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

³ Podrobný rozbor je v SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019.*, Praha: IKSP, Ediční řada Studie, 2020, s. 133-155. ISBN 978-80-7338-187-5.

⁴ Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2020, s. 7 a s. 153 a násl. Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

postavení umožňovalo pachatelům některých vážných zločinů vyhnout se trestní odpovědnosti“.

SDEU rovněž judikoval u vyloučení z azylu nepotřebnost podmínky současného nebezpečí dotyčné osoby pro hostitelský členský stát. SDEU stanovil povinnost příslušných orgánů zohlednit skutečnosti, jako jsou povaha a závažnost činu a výše uloženého trestu, míra účasti na trestné činnosti, skutečnost, že nedošlo k dokonání trestného činu (včetně příčiny, proč se tak nestalo) či skutečnost, že žadatel již trest odnětí svobody vykonal. V **rozsudku velkého senátu SDEU ze dne 31. 1. 2017 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Conseil d'État – Belgique) – Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides v. Mostafa Lounani, (C-573/14)** se k aktuální otázce teroristických útoků staví velký senát SDEU velmi jednoznačně, když judikuje, že k vyloučení z postavení uprchlíka postačí odsouzení za účast na činnostech teroristické skupiny, nemusí jít o samotné spáchání, přípravu či účast na jednotlivých teroristických činech. S ohledem na společenskou nebezpečnost terorismu a obrovský problém, kterým teroristické akty, často spáchané migranty či žadateli o MO, jsou v některých státech EU, v tomto případě SDEU rozšířil aplikační možnosti vyloučení z MO. U jiných zločinů či trestných činů, sice poněkud méně závažných, ale taktéž silně ovlivňujících společnost, už SDEU takto nepostupuje a sleduje spíše restriktivní výklad, navíc s akcentem na dodržení zásady non-refoulement i u pachatelů trestné činnosti.

V zásadním **rozsudku ze dne 14. 5. 2019 ve spojených věcech M. v. Ministerstvo vnitra ČR, X a X v. Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (C-391/16, C-77/17 a C-78/17)** to SDEU vyjádřil jasně: „*odnětí postavení uprchlíka nebo nepřiznání tohoto postavení nemají za následek, že osoba mající oprávněné obavy před pronásledováním v zemi jejího původu přestane být uprchlíkem*“. Bez ohledu na chování osoby (pachatele trestné činnosti) je vyloučena možnost jejího návratu do země, kde by jí mohlo hrozit nebezpečí pro její život nebo svobodu, případně by mohla být vystavena mučení, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu. Svědčí jí také práva, zakotvená Ženevskou úmluvou, k jejichž požívání není vyžadován zákonný pobyt, nýbrž pouhá fyzická přítomnost uprchlíka na území hostitelského státu. **Stát tedy musí na svém území strpět i pachatele závažné trestné činnosti a zajistit mu práva uprchlíka, i když ho za uprchlíka nepovažuje, nebo ho z postavení uprchlíka vyloučí**, a to s ohledem na společný azylový systém EU vycházející z Ženevské konvence včetně zásady nevracení uprchlíka do země, kde mu hrozí mučení nebo nelidské zacházení.

Nutnost definovat závažnou trestnou činnost takového charakteru, aby si žadatel o MO nezasloužil poskytnutí této ochrany, klade před správní orgány složitý a často téměř neřešitelný problém výkladu pojmů „závažnosti“ a „vážných důvodů se domnívat“,¹ kdy se přístup jednotlivých států může výrazně lišit. Důvodem je rozdílné posuzování jednotlivých trestných činů a stejně tak specifika národních právních řádů u délky trestu, k níž by se dalo přihlížet jako k pomocnému kritériu. Diskutabilní je rovněž to, zda se posuzuje nejprve naplnění důvodů MO a posléze vyhodnotí důvody

---

¹ BAHTIYAR, Zafir. *Exclusion clauses of the Refugee Convention in relation to national immigration legislations, European policy and human rights instruments: Article 1F versus the non-refoulement principle*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2016. s. 5.

pro vyloučení z MO (exkluze), nebo postačí shledání důvodů vyloučení a samotnou relevantností azylových tvrzení se není třeba zabývat.

V ČR NSS nejprve ve více případech judikoval ve směru nezbytnosti shledat důvody pro udělení MO a posléze prokázat důvody pro vyloučení MO dle ustanovení § 15 a § 15a zákona o azylu,¹ následně ale věc dospěla až k rozšířenému senátu NSS, který problematiku vyložil přesně opačně, ve prospěch přednosti exkluze před zkoumáním důvodů MO. V **usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 4 Azs 60/2007-119 ze dne 7. 9. 2010** se nachází právní věta následujícího znění: „*Jestliže v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany bude zjištěn některý z důvodů uvedených v § 15 nebo § 15a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (důvody vylučující udělení mezinárodní ochrany), rozhodne Ministerstvo vnitra o neudělení mezinárodní ochrany; není dále povinno zjišťovat případnou existenci důvodů uvedených v § 12 (důvody udělení azylu) nebo § 14a (udělení doplňkové ochrany) uvedeného zákona*“. Uvedený závazný právní názor NSS není zcela bez aplikačních problémů, vzhledem k poměrně náročnému prokazování a odůvodňování vyloučení z MO a legitimní otázce, zda k němu přistupovat i v případě neexistence důvodů pro udělení MO.²

Opačný přístup má ale také své jisté racionální jádro a hlásí se k němu autoři nejenom v ČR.³ Zajímavé je, že na usnesení rozšířeného senátu NSS bezprostředně navazující rozhodnutí NSS č. j. 4 Azs 60/2007-136 ze dne 31. 3. 2011, je zrušující, a to s ohledem na věcnou stránku případu vyloučení z azylu, kdy lze detekovat příklon NSS k restriktivnímu výkladu možnosti vyloučení z azylu. Žadatel o MO byl obviněn v zemi původu ze spáchání trestného činu obchodování s lidmi, tedy ve smyslu českého trestního práva, vycházejícího z mezinárodních závazků ČR, zvláště závažného zločinu (§ 168 trestního zákona ve spojení s § 14 odst. 3 trestního zákona). NSS ale odmítl konstatování správního orgánu a krajského soudu, že v případě žadatele existuje důvodné podezření ze spáchání vážného nepolitického trestného činu. Podle NSS je nezbytné dodržet standard, že samotné probíhající trestní stíhání cizince v jeho zemi původu ještě nezakládá důvodné podezření ze spáchání trestného činu. Navíc je nutno zohlednit i veškeré souvislosti případu, včetně možného politického aspektu a rozhodnutí pro žadatele také nesmí být překvapivé, musí mít tedy možnost se vyjádřit ke všem závěrům správního orgánu.

Rozsudek NSS ze dne 1. 2. 2017, č. j. 6 Azs 309/2016-28 obsahuje vymezení, převzaté z judikatury SDEU, že okolnostmi, které je třeba vzít v úvahu při vyloučení z MO jsou povaha a závažnost činu spáchaného stěžovatelem a v souvislosti s ní výše uloženého trestu, míra účasti stěžovatele na trestné činnosti, skutečnost, že nedošlo k dokonání trestného činu (včetně příčiny, proč se tak nestalo) či

¹ Např. rozsudek NSS č. j. 6 Azs 215/2006-46 ze dne 24. 10. 2007.

² Naopak jednoznačně tímto směrem cílil zákonodárce, když zákonem č. 314/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, vypustil z ustanovení § 15 zákona o azylu větu: „i když budou zjištěny důvody podle § 12 a 13“, u ustanovení § 15a větu „i když budou zjištěny důvody uvedené v § 14a“.

³ Srov. např. BOND, Jennifer: *Principled Exclusion: A Revised Approach to Article 1 (F) (a) of the Refugee Convention*. Michigan Journal of International Law, 35/2013, s. 25.

skutečnost, že stěžovatel již trest odnětí svobody vykonal. Ještě restriktivnější přístup NSS je viditelný v aktuálním **rozsudku č. j. 8 Azs 192/2020-48 ze dne 30. 8. 2021**, kde k vyloučení z azylu u žadatele nepostačovalo důvodné podezření ze spáchání zločinu vraždy, k němuž jako k nepolitickému dospěl rovněž extradiční soud, na který správní orgán odkázal. NSS judikoval, že ve vztahu ke spáchané trestné činnosti nemůže správní orgán v řízení o udělení MO vycházet výhradně z rozhodnutí soudu o přípustnosti vydání žadatele o MO k trestnímu stíhání do jiného státu, naopak je povinen si: „*na základě relevantních podkladů učinit vlastní samostatnou a dostatečně odůvodněnou úvahu o naplnění podmínek pro aplikaci vylučující klauzule ve smyslu azylového, nikoli jen extradičního práva*“. K vyloučení z azylu tedy nepostačí jakákoliv trestná činnost, musí jít o důvodné podezření ze spáchání vážného zločinu.

Navíc judikatura NSS staví správní orgán před těžký úkol zasadit důvodnost podezření do kontextu s azylovým příběhem a posoudit, zda není trestní stíhání v zemi původu žadatele účelové a součástí jeho pronásledování ze strany domovského státu. S ohledem na nutnost nekomunikace se zemí, vůči níž se žadatel dovolává ochrany (§ 19 odst. 2 zákona o azylu) a zásad, na nichž stojí řízení o MO, je mnohdy takový postup správního orgánu více než obtížný, což má dopad na využití zákonné možnosti aplikace vyloučení z azylu podle ustanovení § 15 odst. 1 písm. b) zákona o azylu. Obdobně poměrně složité je využití ustanovení § 15a zákona o azylu a vyloučení z doplňkové ochrany. S ohledem na to, že: „*právo na doplňkovou ochranu svědčí i osobám nevěrohodným, a dokonce i zločincům*“,¹ nepostačuje spáchání trestné činnosti, ale je nezbytné dostát kritériu závažnosti.

Ve vztahu k ustanovení § 15a odst. 1 písm. d) zákona o azylu tak NSS v **rozsudku č. j. 1 Azs 216/2016-41 ze dne 9. 2. 2017** konstatoval u cizince pětkrát odsouzeného za krádež, jedenkrát za pytláctví a jedenkrát za ohrožení pod vlivem návykové látky, že: „*trestná činnost (byť opakovaná) spočívající v přečinech proti majetku nepředstavuje nebezpečí pro bezpečnost státu ve smyslu § 15a odst. 1 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb. o azylu*“. Krajský soud v Praze se vymezil proti postupu správního orgánu v **rozsudku č. j. 49 Az 71/2015-26 ze dne 30. 8. 2016**, když vytkl správnímu orgánu, že při výkladu pojmu „*vážný zločin*“ podle § 15a zákona o azylu odkázal na naplnění podmínky ustanovení § 14 odst. 3 trestního zákona, neboť žadatel o MO byl odsouzen za spáchání trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů k trestu vyhoštění na 10 let, přičemž se vzhledem k horní hranici trestní sazby jedná o zvlášť závažný zločin. Soud odmítl takový výklad správního orgánu a uložil mu, aby posoudil jak individuální, tak typový charakter předmětného jednání a zkoumal věc ve světle všech polehčujících a přitěžujících okolností, a rovněž relevantních subjektivních, nebo objektivních okolností, a to individuálně a vzhledem k řízení o MO, když pojmy „*zvlášť závažný zločin*“, „*zvlášť závažný trestný čin*“, mají odlišný charakter v trestním a azylovém právu. S odkazem na materiály UNHCR soud dovodil, že takovými činy jsou zločiny proti životu, fyzické integritě nebo svobodě člověka. V žádném případě ale dle soudu nepostačí odkázat na závěry trestního soudu, ale je nutné provést rozbor případu ve vztahu k mezinárodní ochraně.

---

¹ Rozsudek NSS č. j. 2 Azs 47/2009-63 ze dne 28. 8. 2009.

Takto stále vyšší a vyšší standard aplikace vyloučení z doplňkové ochrany ztěžuje její praktické využití, ale přesto v konkrétních situacích umožňuje žadatele z doplňkové ochrany vyloučit. Tak např. v **rozsudku č. j. 3 Azs 82/2016-29 ze dne 3. 8. 2016** zamítl NSS kasační stížnost cizince, který brojil proti svému vyloučení z doplňkové ochrany z důvodu svého odsouzení k trestu odnětí svobody v délce 11 let za spáchání trestného činu padělání a pozměňování peněz ve značném rozsahu podle ustanovení § 140 odst. 1, 3 písm. a), b) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

NSS zhodnotil rozdíly mezi vyloučením z azylu a vyloučením z doplňkové ochrany, zabýval se konkrétními okolnostmi případu stěžovatele a neshledal důvod odchýlit se od závěrů správního orgánu a prvo-stupňového soudu. **Usnesením č. j. 1 Azs 26/2020-43 ze dne 28. 5. 2020** NSS odmítl pro nepřijatelnost¹ kasační stížnost stěžovatele, u něž došlo k vyloučení z doplňkové ochrany podle ustanovení § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu, z důvodu jeho odsouzení za zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. NSS se věcí meritorně nezabýval, neboť dospěl k závěru, že krajský soud správně zhodnotil řádný postup správního orgánu, který kromě kvalifikace jednání vnitrostátním právem odkázal na mezinárodní dokumenty o drogové kriminalitě a obecnou kvalifikaci drogových deliktů jako závažných protiprávních jednání.

Správní orgán posuzoval povahu a závažnost spáchaného činu, výši uloženého trestu, míru účasti stěžovatele na trestné činnosti (četnost případů), úmysl, i prospěch, který stěžovatel skutečně získal, stejně jako míru škodlivosti konkrétní psychotropní látky (pervitinu). Zhodnoceno bylo, že žalobce byl shledán vinným dokonce z celkem 4 trestných činů. Žalovaný popsal, že se jednalo o úmyslný zvlášť závažný zločin a žalobce jej spáchal ve značném rozsahu, neboť distribuoval drogu pervitin (tj. tvrdou drogu) po více než 4 roky, jednalo se o nejméně 124 případů a žalobce tak získal částku nejméně 151 300 Kč. Žalovaný dále odpovídajícím způsobem vyhodnotil, že toto jednání je vysoce společensky nebezpečné a žalobce se na něm ve značném rozsahu aktivně podílel v úmyslu opatřit si tímto způsobem materiální prospěch.

V **rozsudku č. j. 5 Azs 311/2020-29 ze dne 18. 2. 2021** taktéž NSS odmítl kasační stížnost žadatele o MO, který byl vyloučen z doplňkové ochrany pro existenci důvodného podezření, že se dopustil vážného zločinu ve smyslu ustanovení § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu. Řádné a podrobné odůvodnění a samostatná argumentace důvody relevantními z pohledu MO u žadatele, odsouzeného podle § 283 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákona za spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy, včetně zohlednění rozsahu trestné činnosti a členství v organizované skupině a zabývání se individuálním případem žadatele o MO, vedlo NSS k závěru, že vylučovací klauzule dle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu byla aplikována správně.

---

¹ K institutu nepřijatelnosti kasačních stížností viz NEDVĚDICKÝ, Kamil. *Nepřijatelnost kasačních stížností*. ASPI, Modul LITERATURA, ID: LIT29015CZ, ze dne 14. 11. 2007.

Konkrétní praxe u odnětí azylu a odnětí doplňkové ochrany¹ vykazuje ještě viditelněji rysy judikaturou striktně ohraničovaného výkladu, s náročnými požadavky na odůvodnění rozhodnutí správního orgánu a doložení vysoké míry závažnosti posuzované trestné činnosti. U vymezených ustanovení zákona o azylu, kdy se důvodem odnětí azylu či doplňkové ochrany stává právě spáchaná trestná činnost či nebezpečí pro bezpečnost státu, se judikatura vrcholných soudních instancí uchýlila k požadování naplnění vysokého standardu nebezpečí pro společnost a závažnosti páchané trestné činnosti. V **rozsudku č. j. 5 Azs 189/2015-127 ze dne 23. 4. 2020** NSS judikoval ve vztahu k pojmu „**zvlášť závažného zločinu**“ ve smyslu ustanovení § 17 odst. 1 písm. j) zákona o azylu, že k odnětí azylu z tohoto důvodu nepostačí možnost kvalifikovat trestný čin podle § 14 odst. 3 za středníkem trestního zákona a skutečnost pravomocného odsouzení poživitele MO za spáchání zvlášť závažného trestného činu, ale je nezbytné posoudit i povahu a závažnost konkrétního trestného činu, způsobenou újmu a povahu a výši uloženého trestu.

Pojmem „**bezpečnost státu**“ je pak dle výkladu NSS myšlena „**národní bezpečnost**“, která může být ohrožena především jednáním závažné povahy, jež přímo nebo nepřímo ohrožuje nezávislost, územní celistvost nebo ústavní pořádek (vládu) státu (např. špionáž, sabotáž vojenských zařízení či teroristická činnost). NSS výslovně uvedl, že: „*Zvlášť závažný zločin spadající do obecné kriminality sám o sobě nepředstavuje nebezpečí pro bezpečnost státu*“. I v případě odnětí azylu z takto vysoce závažných důvodů pak osoba, jež splňuje podmínky přiznání postavení uprchlíka ve smyslu čl. 2 písm. d) kvalifikační směrnice, a která se nemůže vrátit do země původu z důvodu možného hrozícího trestu smrti, mučení nebo jiného nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu, má právo zůstat na území ČR jako **tzv. light uprchlík** a svědčí jí práva uvedená v čl. 14 odst. 6 kvalifikační směrnice.

NSS zrušil rozhodnutí soudu i správního orgánu a věc vrátil Ministerstvu vnitra ČR k novému posouzení, i když se jednalo o pachatele, který byl odsouzen jako zvlášť nebezpečný recidivista za opakovaný trestný čin loupeže, a dále pak za trestný čin vydírání podle příslušných ustanovení trestního zákona účinného dne dne 31. 12. 2009 k úhrnnému trestu odnětí svobody v délce trvání devět roků se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou. NSS navíc ve vztahu k azylantovi správní orgán zavázal k tomu, aby nezohlednil pouze skutečnost jeho strávení většiny doby pobytu na území ČR ve výkonu trestu ve vězeňském zařízení, ale větší důpraz má být kladen na jeho chování po propuštění z vězení. Aplikace odnětí azylu je tedy nejenom v daném případě složitá a velmi problematicky realizovatelná. U odnětí doplňkové ochrany je situace poněkud odlišná, s ohledem na časovou limitaci poskytnuté ochrany oproti azylu. Nastavený striktní standard posuzování zvlášť závažného zločinu je ale soudní praxí vyžadován taktéž. V **rozsudku č. j. 5 Azs 329/2019-20 ze dne 20. 2. 2020** NSS požaduje při odnímání doplňkové ochrany pravomocné rozhodnutí v trestní věci, v němž je spáchání zvlášť závažného zločinu stvrzeno, nestačí tedy důvodné podezření.

Složitost aplikace vylučujících a cesačních klauzulí z nich činí poměrně úzkou agendu z hlediska praktického využití. Judikatura pak ještě více omezila jejich dosah,

---

¹ Obecně k problematice srov. NEDVĚDICKÝ, Kamil. *Zánik a odnětí mezinárodní ochrany*. ASPI, Modul LITERATURA, ID: LIT32537CZ, ze dne 1. 1. 2009.

když ji považuje za využitelnou nikoliv v případě páchaní trestné činnosti, jakkoliv společensky závažné, ale pouze ve velmi výjimečných případech té nejzávažnější trestné činnosti. Jaké to přináší výsledky u poskytování ochrany pachatelům trestné činnosti, z hlediska náhledu široké veřejnosti, dodržující platné právní předpisy a vykazující výraznou citlivost obzvláště ve specifické oblasti azylu a uprchlictví, je nepochybně námětem pro řadu budoucích kvalitativních longitudinálních výzkumů. S ohledem na vliv médií na utváření veřejného mínění je již dnes zřejmé, že udělování či ponechávání MO pachatelům trestné činnosti zapadá do kontextu negativního vnímání cizinců jako kriminogenního rizika ze strany většinové společnosti.¹

Komparace s vybranou cizineckou agendou

Cizinecké a azylové právo bývají často vnímány jako dvě oddělené sféry, což je dle mého názoru nesprávné, neboť se jedná o vzájemně propojené systémy s obousměrným pohybem. Z tohoto důvodu je vhodné komparativně se zabývat tím, jak příslušné právní předpisy řeší trestnou činnost cizinců, kteří usilují o povolení trvalého pobytu jakožto nejvyššího pobytového statusu cizince a jaký má trestná činnost vliv na zrušení platnosti povolení k trvalému pobytu. Důležité je to také s ohledem na zkoumání, zda judikatura v dané oblasti vykládá pojmy související s trestnou činností cizinců obdobně jako v oblasti MO a jestli je zde možno taktéž vysledovat trend striktnějšího výkladu ve vztahu k závažnosti páchané trestné činnosti a zúžování prostoru pro správní orgán, kdy trvalý pobyt nepovolit či povolení zrušit s ohledem na kriminální chování cizince. V zákoně o pobytu cizinců se nachází úprava trvalého pobytu cizinců, a to s ohledem na rozdělování cizinců na tzv. třetizemce a tzv. euroobčany. U třetizemců je právní vymezení vybrané problematiky v § 75 a v § 77, u euroobčanů ji nalezneme v § 87k resp. v § 87l zákona o pobytu cizinců. Úpravu lze označit za poměrně kasuistickou, což vyplývá z nutnosti eurokonformního výkladu a je následkem dopadů soudní judikatury, jak si budeme dále demonstrovat na konkrétních příkladech.

U třetizemců je z pohledu vlivu cizincem páchané trestné činnosti na výsledek jeho žádosti o povolení trvalého pobytu zajímavé, že podle ustanovení **§ 75 odst. 1 písm. e)** ministerstvo žádost o vydání povolení k trvalému pobytu zamítne, jestliže cizinec nesplňuje podmínku trestní zachovalosti podle § 174, v němž je tato podmínka definována neexistencí záznamu v rejstříku trestů o pravomocném odsouzení za spáchání trestného činu či v dokladu obdobném výpisu z rejstříku trestů ze zahraničí, že dotyčný byl odsouzen za jednání, které naplňuje znaky trestného činu. Kromě ustanovení, směřujících proti podvodnému či účelovému jednání cizince, bych rád zaměřil pozornost na ustanovení **§ 75 odst. 2 písm. c)** zohledňují v případě posuzovaného cizince, že jiný členský stát Evropské unie nebo smluvní stát uplatňující společný postup ve věci vyhošťování rozhodl o vyhoštění cizince ze svého území z důvodu odsouzení cizince k trestu odnětí svobody v délce nejméně 1 rok anebo pro důvodné podezření, že spáchal závažnou trestnou činnost nebo takovou činnost připravuje na území některého státu Evropské unie nebo smluvního státu uplatňujícího společný postup ve věci vyhošťování, a dále z důvodů

---

¹ HÁKOVÁ, Lucie. *Zločin a trest v kriminálním zpravodajství*. Praha: IKSP, ediční řada Studie, 2021, s. 72-73. ISBN 978-80-7338-190-5.

porušení právních předpisů upravujících vstup a pobyt cizinců na jejich území, za podmínky, že toto rozhodnutí bude přiměřené z hlediska jeho zásahu do soukromého nebo rodinného života cizince.¹

Podle § 75 odst. 2 písm. e) ministerstvo zamítne žádost o povolení k trvalému pobytu, pokud cizinec ohrozil bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušil veřejný pořádek nebo je důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek. Podle § 75 odst. 2 písm. f) se zamítne žádost o povolení k trvalému pobytu, pokud cizinec ohrozil bezpečnost jiného členského státu Evropské unie nebo závažným způsobem narušil jeho veřejný pořádek, za podmínky, že toto rozhodnutí bude přiměřené z hlediska jeho zásahu do soukromého nebo rodinného života cizince. Podle § 75 odst. 3 ministerstvo nemusí k uvedenému přihlídnout, jde-li o vydání povolení k trvalému pobytu, které je v zájmu ČR, případně z důvodu plnění mezinárodního závazku. Postup správního orgánu (Ministerstva vnitra) má tedy i u pachatelů trestné činnosti možnost různých směrů, doplněných do zákona o pobytu cizinců častými novelizacemi. Viditelným cílem těchto úprav bylo zmírnit přísný přístup k cizincům, páchajícím trestnou činností či porušujícím právní předpisy upravující vstup a pobyt cizinců, přičemž judikatura „vyloučení z povolení k trvalému pobytu“ ještě zúžila, a to např. svou definicí pojmů závažného narušení veřejného pořádku či posuzování přiměřenosti zásahu do soukromého a rodinného života cizince.

Usnesením rozšířeného senátu č. j. 3 As 4/2010-151 ze dne 26. 7. 2011 rozhodl NSS, že při výkladu pojmu „**veřejný pořádek**“ resp. „**závažné narušení veřejného pořádku**“ používaného v různých kontextech zákona o pobytu cizinců, je třeba brát v úvahu nejen celkový smysl dané právní úpravy, ale je nutno přihlížet i k rozdílným okolnostem vzniku, původu a účelu jednotlivých ustanovení, v nichž jsou tyto pojmy užity. Výklad musí být eurokonformní, tedy v souladu čl. 27 odst. 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS. Rozšířený senát NSS závazně judikoval, že u závažného narušení veřejného pořádku jde o takové jednání, které bude představovat **skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti ve smyslu čl. 27 odst. 2 citované směrnice, a i v takovém případě musí správní orgán a soud zohlednit individuální okolnosti života cizince a přihlídnout k jeho celkové životní situaci**. Rozšířený senát NSS ještě zúžil aplikační prostor správního orgánu, když konstatoval, že má za to, že skutečným, aktuálním a závažným ohrožením některého ze základních zájmů společnosti jistě není např. fakt samotného nelegálního vstupu či nelegálního pobytu na území ČR. Nutnost prokazovat skutečné a závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti, povinnost podrobného odůvodnění a nepostačující samotné zákony porušující chování cizince či podezření z nelegálního chování kontrastuje s předchozí praxí.

---

¹ Totožný důvod, je v § 77 odst. 2 písm. g) důvodem ke zrušení platnosti povolení k trvalému pobytu.

Pro ilustraci, jak zásadní byl vývoj v dané oblasti a posun v náhledu, bych rád odkázal na československou prvorepublikovou judikaturu, v níž lze dohledat, jak postačovalo pouhé podezření, že by přítomností cizince mohl být ohrožen veřejný pořádek nebo bezpečnost k ukončení jeho pobytu a vyhoštění.¹ Judikatura NSS ČR je v tomto směru jednoznačná, když NSS např. v **rozsudku č. j. 1 As 175/2012-34 ze dne 6. 2. 2013** k termínu závažného narušení veřejného pořádku užitého u povolení k trvalému pobytu dle § 75 odst. 2 zákona o pobytu cizinců konstatoval, že se nejedná o jakékoliv protiprávní jednání cizince. Musí jít o jednání: „*vskutku závažné (intenzitou, nebo významem chráněného zájmu, proti němuž směřuje) a aktuální*“. Nepostačí tedy ani odkaz na trestnou činnost, od níž již uplynul určitý čas. Že jde o konstatní přístup NSS v oblasti migrace a azylu, dokládám citací **rozsudku NSS č. j. 1 Azs 21/2013-50 ze dne 5. 2. 2014**, vztahujícího se k problematice povinnosti setrvat podle § 46a odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o azylu, v němž NSS označil za pochybení správního orgánu neuvedení konkrétních důvodů, které představují skutečné, závažné a aktuální ohrožení některého ze základních zájmů společnosti. Samotná skutečnost nelegálního pobytu a nepodrobení se rozhodnutí o správním vyhoštění a stejně tak nedodržování předpisů upravujících pobyt cizinců na území ČR podle NSS nejsou skutečným, a aktuálním a závažným ohrožením některého ze základních zájmů společnosti.

U euroobčanů je vzhledem k existenci občanství EU² přístup ještě striktnější. V **§ 87k odst. 1 písm. a)** je za důvod zamítnutí žádosti o povolení k trvalému pobytu uvedeno nebezpečí ohrožení bezpečnosti státu a závažného narušení veřejného pořádku. Pod **písm. c)** je pak zahrnuto zohlednění podvodného jednání cizince žádajícího o povolení k trvalému pobytu. V **písm. d) a e)** jsou uvedeny případy osob, zařazených v evidenci nežádoucích osob či obdobné zahraniční evidenci smluvního státu a je zde důvodné nebezpečí pro bezpečnost státu nebo hrozba závažného narušení veřejného pořádku. Vývoj judikatury mohou doložit na tom, že v **rozsudku NSS č. j. 2 As 78/2006-64 ze dne ze dne 16. 5. 2007**, je závažné narušení veřejného pořádku spatřováno v neúctě k veřejnému právu ČR a NSS upozorňuje na nutnost souběžného zvažování vztahu dotčené normy veřejného pořádku k zájmům chráněným právním předpisem a intenzity porušení.

Stejně tak v **rozsudku č. j. 6 As 31/2008-80 ze dne 18. 12. 2008** vnímá NSS u méně závažných porušení právních předpisů nezbytnost posuzovat je v souhrnu jako neúctu k právnímu řádu ČR. V **rozsudku NSS č. j. 5 As 51/2009-68 ze dne 9. 10. 2009** však již spatříme jiný pohled NSS, že **ani opakované porušení zákonů ČR nemusí být nutně porušením veřejného pořádku** ve smyslu eurokonformního výkladu. Odsouzení za spáchání trestného činu není samo o sobě trvajícím

---

¹ Rozsudek NSS ČSR ze dne 1. 7. 1933, 10133/33 (Boh. A 10680/33): „*Úřad tedy může přikročiti k vyhoštění cizince, kdykoli jeho další pobyt v tuzemsku se jeví z ohledů veřejného pořádku a bezpečnosti nepřipustným, což jest zajisté i tehdy, když vzchází jen pouhé podezření, že by veřejný pořádek neb bezpečnost mohly býti přítomností cizincovou nějak ohroženy. Není tedy zákonnou podmínkou vyhoštění, jak se domnívají stížnosti, aby pobytem cizincovým veřejný pořádek nebo bezpečnost skutečně byly ohroženy, nýbrž stačí pouhé podezření, že pobyt cizince na území tohoto státu může veřejnou bezpečnost a pořádek ohroziti (srov. na př. Boh. A 487/20, 5538/26).*“

² Blíže k občanství EU: Kolektiv autorů: Mezinárodní, lidskoprávní a ústavněprávní aspekty občanství EU. In: *Acta Universitatis Carolinae*. 2014, č. 2, s. 7-115. ISBN 032030619022014.

ohrožením veřejného pořádku a správní orgán musí prokázat, v čem konkrétně spatřuje existenci skutečného, aktuálního a dostatečně závažného ohrožení, kterým je dotčen základní zájem společnosti.

Zrušení platnosti povolení k trvalému pobytu podle ustanovení § 77 zákona o azylu reaguje na protiprávní činnost cizince v ustanovení **§ 77 odst. 1 písm. a)** ve vztahu získání povolení trvalého pobytu díky účelovému manželství nebo účelovému prohlášení o otcovství, znění **§ 77 odst. 1 písm. b)** postihuje fakt padělání nebo pozměnění podkladů pro rozhodnutí o povolení k trvalému pobytu. V **§ 77 odst. 1 písm. h)** je vymezen důvod pro zrušení povolení k trvalému pobytu v případě, že je cizinec pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce přesahující 3 roky, případně se dopustí recidivního chování a je opakovaně pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Do **písm. i) § 77 odst. 1** se promítla snaha zohlednit páchanou trestnou činnost cizince s povoleným trvalým pobytem, když se jednou z novelizací zákona o pobytu cizinců¹ modifikovalo předmětné ustanovení tak, že ministerstvo zruší platnost povolení k trvalému pobytu cizinci, který byl: „v České republice ve 3 a více případech odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu, za podmínky, že od právní moci posledního odsouzení do zahájení řízení o zrušení povolení k trvalému pobytu neuplynula doba delší než 1 rok.“ Na opakované závažné narušení veřejného pořádku a důvodné nebezpečí pro bezpečnost státu cílí ustanovení **§ 77 odst. 2 písm. a)**. V **§ 77 odst. 2 písm. h)** je zakotven důvod pro zrušení platnosti povolení k trvalému pobytu v případě pravomocného odsouzení za spáchání úmyslného trestného činu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce do 3 let včetně.

O ustanovení **§ 77 odst. 2 písm g)** zaměřeném vůči pachatelům trestné činnosti na území jiného členského státu EU jsem se zmínil již výše. Na euroobčany cílí ustanovení **§ 87i odst. 1 písm. a)** u cizince s povoleným trvalým pobytem, který ohrožuje bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušuje veřejný pořádek. Dle **písm. b)** citovaného ustanovení se zruší platnost povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana EU, který sám není občanem EU a jiný smluvní stát ho zařadil do speciálního informačního systému a dodal informace o tom, že je zde důvodné nebezpečí ze strany cizince pro bezpečnost dotčeného smluvního státu či může závažným způsobem narušit veřejný pořádek. **Písm. c)** postihuje cizince s účelovými manželstvími a účelovým prohlášením o otcovství. Pod **písm. e)** se nachází případy cizinců, kteří byli pravomocně odsouzeni soudem České republiky za spáchání úmyslného trestného činu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a pod **písm. f)** ti držitelé povolení k trvalému pobytu, kteří byli soudem České republiky v nejméně 3 případech pravomocně odsouzeni za spáchání úmyslného trestného činu, za podmínky, že od právní moci posledního odsouzení do zahájení řízení o zrušení povolení k trvalému pobytu neuplynula doba delší než 1 rok a za podmínky, že rozhodnutí bude přiměřené z hlediska zásahu do soukromého nebo rodinného života. Jak se v oblasti rušení platnosti povolení trvalého pobytu vyvíjí aplikační praxe, opět mohou demonstrovat na konkrétních případech řešených správními orgány a následně v rámci přezkumu soudy.

---

¹ Zákonem č. 176/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Národní soudy vycházejí z judikatury mezinárodních soudů a erurokonformního výkladu. **Evropský soud pro lidská práva („ESLP“)** v rozhodnutí ze dne **16. 3. 1999 Laarej proti Francii, stížnost č. 41318/98** uložil posuzovat závažnost spáchaného trestného činu ve vztahu k právu na rodinný a soukromý život ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod s tím, že dopady do rodinného a soukromého života vyžadují splnění testu vyšší závažnosti páchané trestné činnosti. **Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. 8. 2008 ve věci Maslov proti Rakousku, stížnost č. 1638/03** ukládá povinnost posuzování závažnosti a rozsahu trestných činů cizince. **Rozsudek velkého senátu SDEU v řízení o předběžné otázce ve spojených věcech C-331/16 a C-366/16 K. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie a H. F. proti Belgische Staat ze dne 2. 1. 2018** vyzdvihuje ochranu rodinného a soukromého života a stanoví povinnost příslušných orgánů zabývat se povahou a závažností zločinů nebo činů vytykánych cizinci, zohledněním doby, která od spáchání těchto činů uplynula, existencí odsouzení v trestním řízení a existencí sociálních, kulturních a rodinných vazeb k posuzujícímu státu.

V takto vymezeném referenčním rámci pak je vysledovatelná judikatura¹ jako je **rozsudek NSS č. j. 5 As 73/2011-146 ze dne 18. 4. 2013**. NSS judikoval, že u zrušení povolení k trvalému pobytu občana EU nebo jeho rodinného příslušníka se závažný způsob narušování veřejného pořádku posuzuje jako při rozhodování o vyhoštění cizince. Jeho jednání tedy musí představovat skutečné, aktuální a dostatečné závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti. **Samotné spáchání trestné činnosti nepostačuje, je nezbytné zohlednit konkrétní trestnou činnost držitele povolení k trvalému pobytu, dobu, která od spáchání trestné činnosti uplynula a zda dotčený cizinec vedl od té doby bezúhonný a řádný život.**²

K problematice rušení povolení k trvalému pobytu cizince, zohledňování charakteru páchané trestné činnosti a nezbytnosti zabývat se dopady do rodinného a soukromého života cizince, se měl příležitost vyjádřit i Ústavní soud ČR („ÚS“). V **usnesení sp. zn. III. ÚS 3701/18 ze dne 8. 1. 2019** ÚS odmítl ústavní stížnost cizince, kterému byla zrušena platnost povolení k trvalému pobytu podle ustanovení § 77 odst. 2 písm. f) zákona o pobytu cizinců s ohledem na jeho pravomocné odsouzení za opakovanou úmyslně páchanou trestnou činnost. Jednalo se o přečiny krádeže a neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku a odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce čtrnácti měsíců. Navíc se trestné činnosti dopuštěl pod falešnou identitou. ÚS v usnesení pečlivě hodnotil, zda NSS, krajský soud a správní orgány řešily posouzení přiměřenosti dopadů rozhodnutí do soukromého a rodinného života cizince. Ústavní soud správním soudům při posouzení přiměřenosti zásahu do soukromého a rodinného života stěžovatele z ústavněprávního hlediska neměl co vytknout, jelikož jejich postup a závěry shledal ústavně souladnými. ÚS ověřil, že v předchozím řízeních existují

¹ K další vybrané judikatuře k rušení platnosti povolení k trvalému pobytu viz BEZDĚK, Tomáš. Vybrané aspekty rušení povolení k trvalému pobytu ve světle aktuální judikatury správních soudů. In: JÍLEK, Dalibor; POŘÍZEK, Pavel. *Ročenka uprchlického a cizineckého práva*. Kancelář veřejného ochránce práv, 2019, s. 407-420.

² Řádným a bezúhonným životem se patrně myslí obdoba ustanovení § 41 písm. p) trestního zákona.

řádně doložené důvody, kdy není splněna podmínka, že cizinec nesmí představovat hrozbu pro veřejný pořádek nebo veřejnou bezpečnost.

Pojem veřejného pořádku může přitom zahrnovat odsouzení za spáchání závažného trestného činu. Zásadním pak je v oblasti rušení trvalého pobytu nedávný **nález ÚS sp.zn. I. ÚS 945/20 ze dne 16. 12. 2020**. V něm ÚS u aplikace § 87l odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců a zrušení platnosti povolení k trvalému pobytu cizince – pravomocně odsouzeného za spáchání zločinu výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let se zařazením do věznic s ostrahou, zrušil rozhodnutí NSS a krajského soudu s ohledem na shledané porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. ÚS jasně judikoval, že nepostačí předchozí pravomocné odsouzení za trestný čin, neboť: **„samotné předchozí odsouzení dotyčného pro trestný čin nepostačuje k tomu, aby bylo možné automaticky vycházet z toho, že dotyčný představuje skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti, jež je samo o sobě způsobilé odůvodnit omezení práv, které mu přiznává unijní právo... Existenci předchozího odsouzení za trestný čin lze zohlednit jen tehdy, jsou-li okolnosti, které vedly k tomuto odsouzení, důkazem osobního chování, představujícího současnou hrozbu ve výše uvedeném smyslu“**. ÚS konstatoval nezbytnost současného a zároveň individuálního nebezpečí ohrožení veřejné bezpečnosti nebo veřejného pořádku ze strany cizince. Stejně tak je třeba vzít v úvahu další aspekty, a to zejména zákonem stanovený a uložený trest, míru zapojení do trestné činnosti, rozsah škody a tendenci jednotlivce k opakování trestné činnosti. S ohledem na uvedené je tedy zřejmé výrazné omezení možností státu zohlednit trestnou činnost cizinců při rušení jejich bytového statusu.

Co se týče shrnutí skutečností uvedených v této kapitole - eurokonformní výklad v judikatuře soudů vede k požadavkům na aplikaci rušení trvalého pobytu pouze u závažnější trestné činnosti, nikoliv u jakéhokoliv kriminálního jednání cizince, rodinné a soukromé vazby navíc mají přednost a musí být pečlivě zváženo a řádně odůvodněno, zda jsou prokázány závažné a základní zájmy společnosti porušující důvody pro zrušení platnosti trvalého pobytu. Komparaci s oblastí MO tak lze uzavřít tím, že trendy zúžování aplikační možnosti podložení závěrů o vyloučení z MO či odnětí MO jakoukoliv, byť závažnou, trestnou činností cizince a primárnost ochrany rodinných a soukromých vazeb před vyvozením důsledků z páchané trestné činnosti, jsou jasně viditelnou realitou, se zásadními dopady do sféry MO a rovněž trvalého (ale nejenom)¹ pobytu cizinců.

Konkluze a úvaha nad řešením de lege ferenda

MO je oblastí, do níž silně zasahuje aplikace mezinárodního práva a vysoká míra europeizace, včetně s tím souvisejících dopadů judikatury SDEU a ESLP. Ve vztahu k páchaní trestné činnosti a pravomocného odsuzování za tuto trestnou činnost je viditelný trend stále se rozšiřujícího rozdílu mezi trestnou činností obecně

---

¹ ÚS v posledním citovaném nálezu potvrdil správnost judikatury NSS i ve vztahu k posuzování trestné činnosti u § 87e odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců týkajícího se žádosti o vydání povolení k přechodnému pobytu.

kriminálního charakteru, která samo o sobě přestává být skutečnou překážkou udělení MO či důvodem odebrání MO, a závažnou trestnou činností, která takovým důvodem může být, ale až po podrobném zkoumání a odůvodnění, přičemž standard nebezpečí pro společnost se vlivem působení judikatury na rozhodování správních orgánů stále zvyšuje, což je výzkumná hypotéza, kterou jsem zkoumal a doložil v předchozím textu jako zcela prokazatelnou.¹ Odmítání securitizace oblasti azylu a migrace a úsilí o zdůraznění přednosti práv žadatelů o MO a poživatelů MO před právem každého na bezpečnost společnosti, má v sobě velká rizika z pohledu akceptace ze strany společnosti.

Rozlišování mezi dopady závažné a méně závažné kriminality (přičemž i tato méně závažná či dokonce bagatelní kriminalita je společensky nežádoucí a veřejností silně negativně vnímaná)² je sice namístě, ale zvyšování požadavků na závažnost páchané trestné činnosti, aby mohla být relevantní z pohledu vyloučení či odnětí MO před odborníky klade zásadní otázky. Úkolem státu je kontrola kriminality a její potlačování, ochrana společnosti před následky trestné činnosti a stejně tak ochrana bezpečnosti na území pod jeho jurisdikcí.³ Benevolentní přístup ke kriminalitě žadatelů o MO a poživatelů MO lze chápat z různých úhlů pohledu - každý má právo na druhou šanci versus neváží si výjimečného a mimořádného postavení, které mu nabízíme či jsme mu dokonce již poskytli. Co je ale viditelné u žadatelů o MO, a ještě více u poživatelů MO, kteří jsou poučováni o svých právech a povinnostech, je jakési snížené vnímání jejich svobodné volby, tedy i úmyslného páchaní trestné činnosti a snaha pohlížet na ni ve vztahu k MO jiným pohledem, vytvářejícím umělé oddělení sféry trestního práva od práva azylového. Na základě provedeného výzkumu v oblasti azylového a cizineckého práva ve vztahu k rozhodování soudů o vyloučení z MO a odnětí MO autor této studie považuje za nezbytné de lege ferenda směřovat k většímu zohlednění kriminálního chování cizinců při posuzování udělení MO a řízení o odnětí MO.

Cílem by mělo být posílení role trestní zachovalosti v rámci institutu (nejenom) mezinárodní ochrany, neboť stát má zájem na tom, aby nebyla páchána trestná činnost. Kriminologický pohled na současný vývoj ve zkoumané oblasti ukazuje poměrně nelogický fakt udělování či ponechávání ochrany osobě, která páchá trestnou činnost a tím porušuje právní řád a dává najevo svůj postoj k pravidlům společnosti, která jí ochranu poskytuje. Ponechání cizinců s odebraným statutem uprchlíka na území v postavení tzv. light uprchlíků, bez zajištění fungujícího integračního prostoru, může být výrazným kriminogenním rizikem z pohledu radikalizace takových jedinců a jejich možného ohrožování zájmů společnosti v rámci páchaní závažné trestné činnosti.

Stejně tak ochrana rodinného a soukromého života, jako významná a právem chráněná hodnota, by neměla být automaticky převažující zájem společnosti na bezpečnosti a ochraně před kriminálním chováním. Za nutné pokládám tedy zahájení intenzivní diskuze o zvýraznění zohlednění faktu páchané trestné činnosti, tedy protiprávního jednání žadatele o MO či poživatele MO, při posuzování možnosti

¹ Příkladem budiž již citovaný rozsudek NSS č. j. 5 Azs 189/2015-127 ze dne 23. 4. 2020.

² TOMÁŠEK, Jan. Veřejnost a kriminalita. In: Miroslav Scheinost et al. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha: IKSP, 2010, s. 206. ISBN 978-80-7338-096-0.

³ Srov. čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

udělení MO a při řízení o odnětí MO. S ohledem na hlubokou europeizaci oblasti MO by tyto diskuze měly být primárně součástí legislativní tvorby na půdě EU. Ponechání volného průběhu dalšímu zužování možností zohlednit páchanou trestnou činnost v rámci oblasti MO by mohlo vést k fakticky pouze výjimečnému vyloučení z MO či odnětí MO z důvodu spáchání zvláště závažného trestného činu, což by bylo společensky neakceptovatelné a odporující základním principům azylového práva.

Literatura

- BAHTIYAR, Zafir: *Exclusion clauses of the Refugee Convention in relation to national immigration legislations, European policy and human rights instruments: Article 1F versus the non-refoulement principle*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2016.
- BATTJES, Hemme. *European Asylum Law and International Law*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2006. ISBN 9789004150874.
- BEZDĚK, Tomáš. Vybrané aspekty rušení povolení k trvalému pobytu ve světle aktuální judikatury správních soudů. In: JÍLEK, Dalibor, POŘÍZEK, Pavel: *Ročenka uprchlického a cizineckého práva*. Kancelář veřejného ochránce práv, 2019.
- BOND, Jennifer. *Principled Exclusion: A Revised Approach to Article 1 (F) (a) of the Refugee Convention*. Michigan Journal of International Law, 35/2013.
- Cizinci v České republice*. 2016, Český statistický úřad, s. 165-180. ISBN 978-80-250-2725-7.
- Citované právní předpisy mezinárodního práva, práva EU a práva ČR.
- ČEPELKA, Čestmír; JÍLEK, Dalibor a Pavel ŠTURMA. *Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu*. Brno: PF MU, 1997. ISBN 80-210-1493-8.
- European Asylum Support Office: *EASO Practical Guide: Exclusion*. EASO Practical Guides Series. 2017. ISBN 978-92-9494-275-3.
- FILIPEC, Ondřej. Kriminalita cizinců v ČR. In: ZÁMEK, David; FIRSTOVÁ, Jana; VÁLKOVÁ, Helena a kolektiv: *Quo Vadis, bezpečnost měst a obcí v ČR II.?* Praha: Institut pro veřejnou správu, Vysoká škola podnikání a práva, 2019. ISBN 978-80-86976-51-8.
- GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana et al: *Kriminologie. 5. aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.
- HAILBRONNER, Kay; THYM, Daniel. *EU Immigration and Asylum Law. A Commentary*. C. H. BECK, HART, 2015. ISBN 9781849468619.
- HATHAWAY, James C. *The Rights of Refugees Under International Law. Second Edition*. Cambridge University Press, 2021. ISBN 9781108863537.
- HÁKOVÁ, Lucie. *Zločin a trest v kriminálním zpravodajství*. Praha: IKSP, ediční řada Studie, 2021. ISBN 978-80-7338-190-5.
- JANKŮ, Linda. Vyloučení osob podezřelých z terorismu z postavení uprchlíka: Sjednocený výklad Soudního dvora EU a jeho aplikace členskými státy. *Jurisprudence*. 2014, č. 1.

- JANKŮ, Linda. *Aktuální problémy azylového a cizineckého práva – VIII. Výklad a aplikace vylučující klauzule dle čl. 1Fb) Úmluvy o právním postavení uprchlíků: vybrané otázky*. Knihy VOP – Archiv knih VOP, 2016.
- Kolektiv autorů: Mezinárodní, lidskoprávní a ústavněprávní aspekty občantví EU. In: *Acta Universitatis Carolinae*. 2014, č. 2. ISBN 032030619022014.
- KUCHTA, Josef; VÁLKOVÁ, Helena a kolektiv: *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. BECK, 2005. ISBN 80-7179-813-4.
- LOJEK, Antonín. Azyl (do roku 1848). In: SCHELLE Karel, TAUCHEN, Jaromír (eds.): *Encyklopedie českých právních dějin*. I. svazek A-Č, Plzeň: Aleš Čeněk, Ostrava: KEY Publishing, 2015. ISBN 978-80-7380-562-3.
- NEDVĚDICKÝ, Kamil. *Zvláštního zřetele hodný důvod dle § 14 zákona o azylu*. ASPI. Modul LITERATURA, IČ: LIT28739CZ ze dne 9. 8. 2007.
- NEDVĚDICKÝ, Kamil. *Nepřijatelnost kasačních stížností*. ASPI, Modul LITERATURA, ID: LIT29015CZ, ze dne 14. 11. 2007.
- NEDVĚDICKÝ, Kamil. *Zánik a odnětí mezinárodní ochrany*. ASPI, Modul LITERATURA, ID: LIT32537CZ, ze dne 1. 1. 2009.
- NEDVĚDICKÝ, Kamil. Azyl (od roku 1848). In: SCHELLE Karel; TAUCHEN, Jaromír (eds.): *Encyklopedie českých právních dějin*. I. svazek A-Č, Plzeň: Aleš Čeněk, Ostrava: KEY Publishing, 2015. ISBN 978-80-7380-562-3.
- NEDVĚDICKÝ, Kamil. Kdo má rozhodovat ve věcech uprchlíků a pobytu cizinců – národní suverén, nebo nadnárodní entita? In: GERLOCH, Aleš; KRZYŽANKOVÁ, ŽÁK, Katarzyna (eds.): *Právo v měnícím se světě*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-828-0.
- RIKHOF, Joseph. *The Criminal Refugee: The Treatment of Asylum Seekers with a Criminal Background in International and Domestic Law*. Dordrecht: Human Rights Series Vol. 3. Republic of Letters Publishing, 2012. ISBN 9789089791122.
- SCHEINOST, Miroslav; CEJP, Martin; POJMAN, Petr a Tomáš DIVIÁK. *Trendy vývoje organizovaného zločinu a jeho vybraných forem*. Praha: IKSP, Ediční řada Studie, 2018.
- SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019*. Praha: IKSP, Ediční řada Studie, 2020. ISBN 978-80-7338-187-5.
- Souhrnná zpráva o mezinárodní ochraně za rok 2020*. Dostupné na: <https://mvcr.cz/clanek/souhrnna-zprava-o-mezinarodni-ochrane-za-rok-2020.aspx>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.
- Statistika vězněných cizinců*. Dostupné na: <https://www.vscr.cz>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.
- TOMÁŠEK, Jan. Veřejnost a kriminalita. In: Miroslav Scheinost et al. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha: IKSP, 2010. ISBN 978-80-7338-096-0.
- UNHCR. *Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1 F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees*. 2003. Dostupné na: <http://www.refworld.org/docid/3f5857d24.html>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.
- UNHCR. *UNHCR public statement in relation to cases Bundesrepublik Deutschland v. B and D pending before the Court of Justice of the European Union* [online].

2009. Dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/4a5de2992.html>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

UNHCR. *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under The 1951 Convention and The 1967 Protocol Relating to The Status of Refugees*. Reissued, Geneva, February 2019. Dostupné na: <https://www.unhcr.org/publications/legal/5ddfcdc47/handbook-procedures-criteria-determining-refugee-status-under-1951-convention.html>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2020. Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>. Navštíveno dne 26. 11. 2021.

Seznam judikatury

Mezinárodní soudní dvůr

Rozsudek Mezinárodního soudního dvora ve věci United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran, United States of America v. Iran, ze dne 24. 5. 1980.

Evropský soud pro lidská práva

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 3. 1999 Laarej proti Francii, stížnost č. 41318/98.

Rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 23. 8. 2008 ve věci Maslov proti Rakousku, stížnost č. 1638/03.

Soudní dvůr Evropské unie

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 9. 11. 2010 ve věci Spolková republika Německo proti B a D. (C-57/09, C-101/09).

Rozsudek Velkého senátu SDEU ze dne 31. 1. 2017 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Conseil d'État – Belgique) – Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides v. Mostafa Lounani, (C-573/14).

Rozsudek velkého senátu SDEU v řízení o předběžné otázce ve spojených věcech C-331/16 a C-366/16 K. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie a H. F. proti Belgische Staat ze dne 2. 1. 2018.

Rozsudek Velkého senátu SDEU ze dne 14. 5. 2019 ve spojených věcech M v. Ministerstvo vnitra ČR, X a X v. Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (C-391/16, C-77/17 a C-78/17).

Ústavní soud ČR

Stanovisko pléna ÚS ČR sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13 ze dne 13. 8. 2013.

Usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 3701/18 ze dne 8. 1. 2019.

Nález ÚS sp.zn. I. ÚS 945/20 ze dne 16. 12. 2020.

Nejvyšší správní soud ČR

Rozsudek NSS č. j. 6 Azs 80/2006-64 ze dne 10. 1. 2007.

Rozsudek NSS č. j. 2 As 78/2006-64 ze dne ze dne 16. 5. 2007.

Rozsudek NSS č. j. 6 Azs 215/2006-46 ze dne 24. 10. 2007.

Rozsudek NSS č. j. 6 As 31/2008-80 ze dne 18. 12. 2008.

Rozsudek NSS č. j. 2 Azs 47/2009-63 ze dne 28. 8. 2009.
Rozsudek NSS č. j. 5 As 51/2009-68 ze dne 9. 10. 2009.
Usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 4 Azs 60/2007-119 ze dne 7. 9. 2010.
Rozsudek NSS č. j. 6 Azs 40/2010-70 ze dne 29. 3. 2011.
Rozsudek NSS č. j. 4 Azs 60/2007-136 ze dne 31. 3. 2011.
Usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 3 As 4/2010-151 ze dne 26. 7. 2011.
Rozsudek NSS č. j. 1 As 175/2012-34 ze dne 6. 2. 2013.
Rozsudek NSS č. j. 5 As 73/2011-146 ze dne 18. 4. 2013.
Rozsudek NSS č. j. 1 Azs 21/2013-50 ze dne 5. 2. 2014.
Rozsudek NSS č. j. 3 Azs 82/2016-29 ze dne 3. 8. 2016.
Rozsudek NSS č. j. 6 Azs 309/2016-28 ze dne 1. 2. 2017.
Rozsudek NSS č. j. 1 Azs 216/2016-41 ze dne 9. 2. 2017.
Rozsudek NSS č. j. 5 Azs 329/2019-20 ze dne 20. 2. 2020.
Rozsudek NSS č. j. 6 Azs 258/2019-31 ze dne 26. 3. 2020.
Rozsudek NSS č. j. 5 Azs 189/2015-127 ze dne 23. 4. 2020.
Usnesení NSS č. j. 1 Azs 26/2020-43 ze dne 28. 5. 2020.
Rozsudek NSS č. j. 5 Azs 311/2020-29 ze dne 18. 2. 2021.
Rozsudek NSS č. j. 8 Azs 192/2020-48 ze dne 30. 8. 2021.

Krajský soud v Praze

Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 49 Az 71/2015-26 ze dne 30. 8. 2016.

Nejvyšší správní soud ČR

Rozsudek NSS ČR ze dne 1. 7. 1933, 10133/33 (Boh. A 10680/33).

RESUMÉ

Předložený vědecký článek uceleným způsobem popisuje, jaký dopad má žadatel o mezinárodní ochranu a poživatel mezinárodní ochrany páchaná trestná činnost na řízení o udělení mezinárodní ochrany a řízení o odnětí mezinárodní ochrany. Pozornost, na základě analýzy příslušné judikatury a jejího projevení se v legislativě, je věnována posunu, ke kterému dochází ve směru stále většího omezování vlivu žadatel o MO či poživatel MO páchané trestné činnosti na výsledek řízení o udělení nebo odnětí mezinárodní ochrany. Komparací s oblastí trvalého pobytu cizinců je doložena existence obdobného trendu. V závěru předloženého článku autor navrhuje postup *de lege ferenda* ve směru většího zohlednění páchané trestné činnosti v rámci řízení o udělení či odnětí mezinárodní ochrany.

Klíčová slova: Trestná činnost, mezinárodní ochrana, azyl, doplňková ochrana, exkluzivní klauzule, cesační klauzule.

S U M M A R Y

NEDVĚDICKÝ, Kamil: CRIMINAL ACTIVITY FROM THE PERSPECTIVE OF THE INTERNATIONAL PROTECTION

The presented scientific article comprehensively describes the impact of the criminal activity of the applicant for the international protection and the beneficiaries of international protection on the procedure for granting international protection and the procedure for withdrawing international protection. Attention, based on the analysis of a relevant case law and its impact in legislation, is paid to the shift that is taking place in the direction of reduction of the influence of committed crimes on the applicant for international protection or the beneficiary of international protection in proceedings for granting or withdrawing international protection. A comparison with the area of a permanent residence of foreigners proves the existence of a similar trend. At the end of the presented article, the author proposes a *de lege ferenda* proposal in the direction of a greater consideration of the committed crime in the procedure for granting or withdrawing international protection.

Keywords: Criminal activity, international protection, asylum, subsidiary protection, exclusion clause, cessation clause.

